

INNEHÅLL

Ledare	2
I blickpunkten	3
Föreningsmeddelanden	4
Litteratur	10
Pressreleaser	11

FoU

De första stegen mot grundandet av Lunds universitet – tåget över bälten Lars Bengtsson	19
The introduction of microalgae in wastewater treatment plants – Emission control and policy guidelines Mónica Campos	25
Classroom survey to gauge how the three pillars of sustainability are prioritised for the urban water and wastewater system G. Venkatesh	33
Impact of dune vegetation on wave and wind erosion Janna Lindell, Caroline Fredriksson, and Hans Hanson	39

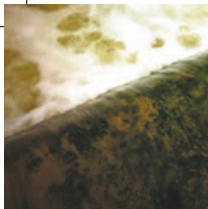
Populärvetenskapligt skrivande för unga vattenforskare

Uppströmsarbete: Detektivarbete för ett renare vatten Emma Fältström	51
Så kan vi minska läkemedelsutsläppen från avloppsreningsverken Maja Ekblad	53
Är vi redo för en ny Backaflod? Caroline Fredriksson	55

Omslagsbild:

Tylösand, läs mer om stränder, vegetation och erosion på sid 39.

mostphotos.com/viktorjohan

LEDARE

Här kommer sommarnumret av tidskriften Vatten! I detta nummer finns tre speciella populärvetenskapliga artiklar. Att skriva populärvetenskapligt är en balansgång mellan att uttrycka sig korrekt och samtidigt på ett begripligt sätt. Men det är också viktigt för att sprida kunskap och information till en vidare krets. Jag hoppas att ni läsare ska kunna avnjuta tidskriften i lugn och ro under semestern!

Magnus Persson
Redaktör

REDAKTION

Rolf Larsson, ansv. utg. 046-222 73 98
Magnus Persson, redaktör 046-222 89 90
Teknisk Vattenresurslära, Lunds Universitet
Box 118, S-221 00 Lund
Fax 046-222 44 35
E-post Magnus.Persson@tvrl.lth.se

KANSLI

Föreningen Vatten
c/o Föreningshuset
Virkesvägen 26
120 30 Stockholm
Tel. 08-121 513 28
Telefontid måndag–fredag 08:00–12:00
E-post kansliet@foreningenvatten.se

WEB

www.foreningenvatten.se
www.tidskriftenvatten.se

FÖRENINGEN VATTENS STYRELSE

Marta Ahlquist Juhlén, Ordförande 08-462 65 70
Magnus Berglund, Vice ordförande 013-25 49 00
Caroline Fredriksson, Sekreterare 046-222 48 71
Thor Wahlberg, Skattmästare 031-62 76 93
Magnus Persson, Redaktör 046-222 89 90
Stefan Marklund, Ledamot 0920-49 10 57
Anders Larsson, Ledamot 010-452 33 26
Gunnar Smith, Ledamot 042-17 16 65

WEF/House of Delegates

Magnus Arnell 073-152 15 16

Tag gärna kontakt med någon i styrelsen ang. frågor eller önskemål.

Föreningen Vattens **postgiro:** 28 03 78-1
bankgiro: 569-4328

Tidskriften VATTEN utges av Föreningen Vatten.

Journal of Water Management and Research published by the Swedish Association for Water.

Föreningen Vatten skall verka för vård av och rätt hushållning med vattentillgångarna och en god vattenmiljö.

Föreningens medlemmar är personliga eller stödjande. Årsavgift 2015 för personlig medlem är SEK 460 (pensionärer och studerande SEK 220) och för stödjande från SEK 6100. Medlemmarna erhåller tidskriften VATTEN utan kostnad, stödjande erhåller tre exemplar av tidskriften. Föreningen Vatten är ansluten till Water Environment Federation (WEF) i USA.

Medlemskap: Alla frågor rörande medlemskap i Föreningen Vatten handhas av kansliet, se ovan.

Annonser: Redaktionen för VATTEN, se ovan.

ISSN 0042-2886

Upplaga 2016: 1000 ex.

Tryckt 29 juni 2017 på Svanenmärkt papper

Trycktjänst

I BLICKPUNKTEN

Och så har den dagen kommit då vi i Sverige inte längre tar vårt dricksvatten för givet. Vattenbrist och torka har gett rubriker på löpet så här före sommaren. Bevattningsstopp i delar av landet, och avsaltningsanläggningar byggs på Öland och Gotland.

Det är nya utmaningar som sätter extra press på oss. Precis som när Föreningen Vatten bildades 1944. Då var vatten i relation till hälsa en stor fråga och en stor anledning till att föreningen, som först hette Föreningen för vattenhygien, bildades. Tack vare bland annat gott samarbete i detta nätverk blev rent vatten i kranen självklart och Sverige ett föregångsland. Nu är det nya tider med nya problemställningar som måste lösas. Det är därför Föreningen Vatten finns. I Föreningen Vatten träffas många vattenbegävningar. Vi slår våra kloka huvuden ihop, gamla och unga, och delar erfarenheter utan att bry oss om under vilken flagg vi till vardags arbetar.

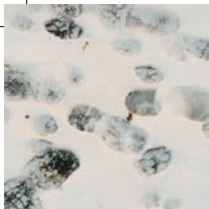
Vi som är aktiva i Föreningen Vatten vet att föreningen är lika viktig nu som då. Och att vi just på grund av vårt oberoende delar erfarenheter och idéer med varandra som leder till utveckling. Men hur får vi de som inte är aktiva att förstå det? Hur får arbetsgivare att förstå det? Och hur kan en ideell förening hänga med i ett allt snabbare och ekonomiskt slimmat samhälle? I dag ser nätverkandet annorlunda ut än 1944 och därför är förnyelsearbetet i Föreningen Vatten styrelsens största utmaning.

Styrelsen arbetar just nu med byte av hemsidan och förbättring av den. I höst besöker vi Uppsala universitet för att prata med studenter. Årsmötet ska vara attraktivt och givande för våra medlemmar. I år blir årsmötet troligen en heldag med många spännande föredrag. Vi har också instiftat ytterligare ett miljöpris som kommer att delas ut på årsmötet. Norconsult-priset, som är ett pris för bästa artikel i Vatten baserad på ett examensarbete. Med detta pris hoppas vi få fler unga i branschen att skriva artiklar.

Önskar er en lagom regnig sommar

Marta Jublén
Ordförande

FÖRENINGSMEDDELANDE

NYTT FRÅN STYRELSEN

Föreningen vattens årsmöte med miljöpriser 2017

Föreningen Vattens årsmöte 2017 hölls den 15 mars i Tyréns lokaler i Stockholm. I samband med årsmötet utdelades även årets VATTEN-, XYLEM-, KEMIRA- och New Generation-pris. Fyra pristagare var personligen närvarande och bjöd som brukligt på spännande presentationer med efterföljande intressanta diskussioner. Årets New Generation-pristagare anslöt först senare på kvällen och har utlovat en presentation att tryckas i kommande nummer av Vatten. Anders Larsson från Tyréns avslutade eftermiddagen med inspirerande reflektioner om hur vatten kan samsas med natur och boende samt tog oss med på aspens (ja, korsordsfisken) historiska resa genom Uppsalas Fyriska.

Till årsmötet hade cirka 30 medlemmar samlats. Årsmötet startade efter lunch med årsmötesförhandlingar som även i år leddes av Stefan Marklund (vice ordförande) och Marta Ahlquist Juhlén (ordförande) föräldradighet. Efter årsmötet offentliggjordes årets miljöpristagare med tankeväckande presentationer från närvarande pristagare, mötet avslutades med ett trevligt mingel i sällskapsvåningen högst upp i Tyrénshuset.

Under årsmötet presenterade styrelsen årets verksamhetsberättelse samt resultat- och balansräkning. Dessa fastställdes av årsmötet och avgående styrelse beviljades ansvarsfrihet. Föreningen Vatten summerar vid 2016 års utgång ett medlemsantal på 604 personliga samt 57 stödjande medlemmar, de senare utgörs av företag eller andra organisationer. Medlemsantalet i föreningen har de senaste åren uppvisat en negativ trend. För att vända trenden identifierades studenter som en ur rekryterings-synpunkt viktig målgrupp. Det är också av vikt att vi alla tillsammans gör en insats och marknadsför föreningen och medlemskapet på våra arbetsplatser och i våra nätverk.

Mötesordförande redogjorde för det strategimöte som ordnades av styrelsen i december 2016, öppet för alla medlemmar och modererat av Erik Winnfors Wannberg. Vi konstaterade där att mycket har hänt sedan föreningen bildades 1944. Det är svårare för våra medlemmar idag att engagera sig eftersom arbetsbelastningen har ökat och det finns tendenser till att vissa arbetsgivare är mer ovilliga till låta sina anställda syssla med ideellt arbete. Föreningens konkurrenter har ökat sin verksam-

het, såväl kommersiella som icke-kommersiella aktörer. Störst konkurrens verkar råda inom seminarieverksamhet och för nätverk. Minst konkurrens kan skönjas kring priser och tidskriften.

Strategimötet identifierade seminarier, tidskriften, priserna och en välfungerande administration som kärnan i vår verksamhet. Det som utmärker Föreningen Vatten gentemot konkurrerande verksamheter är vår helhetssyn på vatten, att vi verkar för öppenhet och är oberoende.

För att nå fram till föreningens vision och mål identifierades följande aktiviteter som strategiskt viktiga:

- Skapa nätverk för unga och nyutexaminerade
- Alliansbyggande med andra organisationer
- Varumärkesbyggande genom exempelvis opinionsbildning, kända företrädare, föreningens identitet, miljöpriser

Även tidskriften diskuterades vid strategimötet och meningarna gick isär kring om den ska göras mer lättillgänglig och mindre djupgående eller om den vetenskapliga statusen ska höjas genom att införa peer-review. Det är värdefullt att ha en svensk vetenskaplig tidskrift eftersom det ger möjlighet att fokusera på Sverige, samtidigt är tryck/distribution kostsam för föreningen. Redaktören får lägga resurser på att mana på inflödet av artiklar och många medlemmar läser inte tidskriften. Ett förslag för ökat läsvärde är att komplettera tidskriften med ett nyhetsbrev som utkommer 4 ggr/år.

Under 2016 arrangerades totalt sju medlemsmöten som totalt lockade cirka 200 deltagare. Störst aktivitet har det varit i södra och västra kommittéerna samt hydrologi- och kustsektionen. Föreningen har även varit aktiv och ordnat seminarier under årets VA-mässa samt deltagit i Almedalsveckan.

Inför årsmötet hade styrelsen berett ett nytt förslag till revidering av föreningsstadgar eftersom förra årets förslag återremitterades till styrelsen för omarbetning. Årsmötet 2017 beslutade att godkänna det nya förslaget inkluderande ett antal smärre omskrivningar som framkom under mötet. För att de nya stadgarna ska träda i kraft krävs likalydande beslut vid ytterligare ett föreningsmöte.

Valet av ny tillträdande styrelse innebar stora personförändringar. Vi tackar Olof Persson, Magnus Arnell, Malin Asplund, Marie Nordkvist-Persson och Jenny Haapala för engagemang och insats som styrelseledamö-

ter. Kommande år har styrelsen följande sammansättning: Marta Ahlquist Juhlén (ordförande), Magnus Berglund (vice ordförande), Caroline Fredriksson (sekreterare), Thor Wahlberg (skattmästare), Magnus Persson (redaktör), Cecilia Johnsson (ledamot), Anders Larsson (ledamot), Gunnar Smith (ledamot) samt Stefan Marklund (ledamot), där Magnus Berglund och Cecilia Johnsson är nyval. Styrelsen reduceras därmed till totalt 9 medlemmar.

Beträffande revisorerna omvaldes Stefan Gustafsson (Skeppargatans revision AB) såsom godkänd revisor, Henrik Held som intern revisor och José-Ignacio Ramirez som revisorssuppleant.

I valberedningen ersätter Cecilia Wennberg Anna-Maria Sundin som sammankallande, Josefin Lundberg Abrahamsson och Olof Nilsson valdes till ledamöter samt Magnus Arnell som nyval till suppleant. Ett stort tack till Anna-Maria för engagemang och insats i tidigare valberedning.

Sist men inte minst valdes vid årsmötet Per-Håkan Bergström till hedersmedlem i föreningen för sin långa insats till föreningen fromma. Han har på olika sätt och med ansvar gagnat föreningen samt som verksamhetsledare arbetat väl för att positionera branschen.

Pristagarceremoni

Efter årsmötesförhandlingen utdelades föreningens miljöpriser. Utöver ära och prissumma förärdades pristagarna ett specialdesignat diplom av konstnären Roland Jonsson. Han är känd för sitt stora engagemang i vatten- och

miljöfrågor och har tidigare bland annat tagit fram diplom till Nobelpriset. Istället för vidhängande blombukett skänkte föreningen för varje pristagare en penninggåva till Water Aid, som arbetar för att ge människor i utvecklingsländer tillgång till rent vatten. Som vanligt bjöd de mycket värddiga pristagarna på fantastiska, inspirerande och lärorika föredrag.

VATTEN-priset

VATTEN-priset gick till Pehr Andersson, tidigare VA-chef i Växjö kommun. VATTEN-priset delas årligen ut till person eller grupp av personer som genom idé, konstruktion, praktisk tillämpning, forskning, vetenskaplig avhandling, etc. på ett betydelsefullt sätt främjat utvecklingen inom vattenvården. Priset består av ett hedersdiplom och ett resestipendium på 40 000 kr som ställs till förfogande av Föreningen Vatten, Sweco AB och Xylem AB. Priset delades ut av Stefan Marklund som representerade styrelsen. Motiveringen löd:

Pehr har under närmare 30 år verkat som VA-chef i Växjö kommun. Denna mansålder har Växjös VA-system reformerats i grunden. Under Pehrs ledning har VA-verket tidigt förmått nybygga ett högeffektivt centralt avloppsreningsverk med kvävereduktion för ökat behövligt recipientskydd, införa en nationellt respekterad dagvattenhantering och parallellt framtidssäkra en utsatt dricksvattenförsörjning. Allt i en miljö präglad av känsliga recipienter och dålig tillgång på råvatten. För sin tid och med de förutsättningar som rätt är Pehrs insatser noterbara, han lämnar efter sig en viktigt kommunal infrastruktur i utmärkt skick.

Pehr Andersson är årets VATTEN-pristagare. Stefan Marklund delar ut diplom som specialdesignats av konstnären Roland Jonsson.

Pehr Andersson höll ett mycket inspirerande föredrag om hur han under sin tid som VA-chef i Växjö lyckats driva igenom stora förändringar inom alla delar av VA-försörjningen, bl a ett helt nytt vattenförsörjningssystem i Bergaåsen som tog Växjö från 80-talets kokningsrekommendationer till Sveriges näst bästa kranvatten 2010. Annat som kan lyftas är det innovativa och exemplariska reningsverket Sundet och en världsberömd dagvattenhantering som bidrog till att BBC utsåg Växjö till Europas grönaste stad. Pehr har verkligen bevisat att enskilda tjänstemän kan göra stor skillnad för miljövården, något som presenterades i ett framgångsrecept på 16 punkter. Bland dessa var flera relaterade till mod, att våga chansa och testa saker men också att ha förtroende för unga medarbetare och aldrig kritisera ett misslyckat försök. För att driva igenom så pass stora projekt medförande investeringar på flera hundra miljoner kronor har det även krävts förmåga att sälja in idéer, att prioritera vatten och miljö framför en låg VA-taxa och hitta likasinnade konsulter och medarbetare. Pehr rekommenderade att man ska använda anläggningarnas miljökapacitet fullt ut och optimera reningen, istället för att sikta in sig på gränsvärden. Pehr har sammantaget med mod och engagemang gjort en imponerande insats för miljö och vattenkvalité samtidigt som han har lyckats skapa en god arbetsmiljö för sina anställda.

KEMIRA-priset

KEMIRA-priset tilldelades Emma Nehrenheim, professor i miljöteknik vid Mälardalens högskola. Priset, som ställs till förfogande av Kemira AB, utgår för berömvärd insats av vetenskaplig eller teknisk karaktär i vattenvårdens tjänst. Priset utgörs av ett hedersdiplom och ett resestipendium på 20 000 kr. Studieresan ska anknyta till pågående utveckling inom VA-tekniken. Pristagaren utses av föreningens priskommitté och priset delades ut av Gunnar Smith från Kemira AB. Motiveringen löd:

Emma Nehrenheim är professor vid Mälardalens Högskola och Ieder en forskargrupp inom hållbar vattenrening. Hon är också anställd på ABB som deras vattenreningsexpert. Forskningsinriktningen är robusta biologiska och fysioke-miska metoder för att rena vatten. Förutom traditionella reningsmetoder har Emma också intresserat sig för mer okonventionella varianter såsom algbaserad avloppsvattenrening, där hon framgångsrikt utvidgat vårt vetande. Som en ledstjärna i Emma Nehrenheims arbete gäller att avloppsvattenrening skall betraktas som en resurs för samhället och inte som en belastning. I det avseendet har hennes akademiska forskning och anställningen på ABB varit mycket lyckad för att, i kombination med optimala styrnings- och övervakningssystem, utvärdera energieffektiva kemiskbiologiska reningsprocesser.

Emma höll ett mycket inspirerande och lärorikt föredrag om sin forskning kring användning av mikroalger inom avloppsreningsprocesser. Algerna har potential att optimera processerna i reningsverket genom att utnyttja avloppsvattnet inbyggda resurser bättre, de kan bidra till effektivare rening och även användas för energiframställning. Mikroalger och bakterier är interberoende och istället för luftning/syresättning, som krävs för nitrifierande bakterier, är det ljus som begränsar algernas tillväxt. Emma har forskat kring vilka våglängder som ger störst alg-tillväxt och hur pulsbelysning kan användas för att minska energibehovet i länder som Sverige, länder med begränsad solinstrålning under vinterhalvåret. Emma avslutade sitt föredrag med att presentera sitt drömreningsverk, ett inspirerande nytänkande som innebär stora förändringar gentemot de traditionellt använda reningsprocesserna.

XYLEM-priset

Alexander Mattson, drifttekniker, och Erik Forsberg, VA-ingenjör, vid Swedavia belönades med XYLEM-priset (tidigare Flygt-priset) som så namngivet delades ut för andra året. Priset, som ställs till förfogande av XYLEM AB, utgår för förtjänstfullt praktiskt arbete till person eller grupp av personer inom drift- och underhållsområdet vid svenska VA-anläggningar inom kommun eller industri. Priset utgörs av ett resestipendium på 20 000 kr att användas till resor i studie- eller fortbildnings-syfte samt ett hedersdiplom. Priset delades ut av Jenny Riit från XYLEM AB. Motiveringen löd:

Erik Forsberg och Alexander Mattsson är verksamma vid Swedavia Arlanda som VA-ingenjör och Drifttekniker. Erik har genom gediget uppströmsarbete och gott ledarskap, Alexander via nyfikenhet och problemlösningsförmåga verkat för att lösa ett av Arlandas specifika miljöbekymmer, utsläpp av kadmium till dagvatten. Dagvatten avleddes tidigare ur den synvinkeln orenat till Käppala avloppsreningsverk. Vald metod har visat sig resultera i 70–80 % kadmiumreduktion, möjliggjort via ihärdigt arbete och ett positivt sinnelag. Eriks och Alexanders framgångsrika insats är ett bärande exempel på praktisk lösning på ett av de mera långvariga bekymren inom VA-sektorn: hur minska kadmiumflödet till våra avloppsreningsverk!

Alexander och Erik gav en utförlig och informativ redogörelse för sitt kadmiumreningsprojekt på Arlandas flygplats: dagvattenrening i dammar med geofilter. Vi fick följa med på hela deras resa, från uppströmsarbetet vari flygplanskropparnas bultar och landningsställ identifierades som den största föroreningskällan via drifttekniska problem till goda slutresultat. Tillförseln till Käppalaverket har genom deras arbete minskat från 801 g kadmium

Stolta pristagare, från vänster Pehr Andersson (VATTEN-priset), Emma Nehrenheim (KEMIRA-priset), Alexander Mattson och Erik Forsberg (XYLEM-priset). Erik Mårtensson (New Generation-priset) anslöt efter prisceremonin.

år 2007 till 107 g 2016, ett värde som ligger under det uppsatta målet för 2017. Arbetet går vidare för att sänka utsläppsnivåerna till en nivå motsvarande ett villaområde fram till år 2020. En mycket intressant insats och väl framförd presentation av en fallstudie som innebär stor skillnad för miljön, helt i XYLEM-prisets anda.

New Generation-priset

New Generation-priset tilldelades Erik Mårtensson, konsult vid DHI Sverige. Priset ställs till förfogande av föreningens sponsorer och ska användas för att uppmuntra och premiera unga personers insatser inom vattenvården. Priset består av ett hedersdiplom och 10 000 kronor att användas till resor i studie- eller fortbildnings-syfte. Motiveringen löd:

Erik Mårtensson har i sin yrkesverksamhet som konsult under en följd av år bidragit nationellt till såväl allmän kunskapsutveckling som riktade åtgärds paket beträffande extremt kraftiga regn, s k skyfall. Under senare tid har han verkat som projektledare för framtagande av MSBs (Myndigheten för Skydd och Beredskap) övergripande vägledning för skyfallsanalyser. Denna metodik öppnar för tydligare och effektivare kartläggning och riskanalys och har fått brett genomslag i Sverige. I detta sammanhang har han efterhand blivit en eftertraktad föredragshållare. Erik har i sin

gärning sammantaget bidragit med hög kompetens, nytänkande och framåtanda. Han har genererat reella resultat som bidrar till en sund och hållbar utveckling inom vattenområdet.

Erik anslöt till övriga pristagare direkt efter prisceremonin för gemensam middag, hans föredrag kommer att tryckas i kommande nummer av Vatten.

Styrelsen

VÄSTRA KOMMITTÉN

Kommande arrangemang

I slutet av september arrangerar den västra kommittén ett studiebesök och seminarium om biologisk fosforering. Vi kommer att titta på hur biologisk fosforering med sidoströmshydrolys drivs på Strävliden avloppsreningsverk i Stenungsund. Vi kommer också att få ta del av erfarenheter från Hammargård i Kungsbacka.

Vid biologisk fosforering avskiljs fosfor från avloppsvattnet genom ett så kallat lyxupptag av fosfor, förutom den assimilation av fosfor som sker vid tillväxt av mikroorganismer. Lyxupptaget sker av en viss grupp av mikroorganismer som har förmåga att lagra ett överskott av

fosfor i sina celler, och verken är designade för att denna process skall gynnas. En förutsättning för tillväxt av dessa polyfosfatackumulerande organismer är lättillgänglig kolkälla, vilket frigörs genom intern försörjning med sidoströmshydrolys. Där hydrolyseras en delström av verkets returslam så att en lättillgänglig kolkälla bildas. Denna försörjning av kolkälla gynnar även kvävereningen.

Som avslutning på seminariet ges en presentation om Kungsbackas uppströmsarbete enligt Revaq, för att minska farliga ämnen till reningsverk och verka för en hållbar återföring av växtnäring i slam.

Se hemsidan för ytterligare information och anmälan.

Ann Johansen

HYDROLOGISEKTIONEN

Hydrologisektionens årliga seminarium planeras att hållas den 8 november 2017. Årets tema är nederbörd. Seminariet kommer att äga rum på SMHI i Norrköping och innehålla föredrag om regnfysik, nederbörd och grundvatten, mätning av nederbörd, jordbruksmark och kontrollerade översvämningssytor, regeringsuppdraget Skyfallsuppdraget, regnintensitet i ett förändrat klimat samt säsongsprognoser.

Olof Persson

KUSTSEKTIONEN

Den 28 – 29 mars ordnade Kustsektionen sin andra Kustkonferens, i år med temat *'Tools for sustainable coastal planning and management'*. Konferensen anordnades i samarbete med Region Skåne och avhölls på Kockum Fritid i Malmö. Konferenslokalens läge vid havet var perfekt och konferensens första dag avslutades passande med middag och mingel på Ribersborgs kallbadhus. Liksom förra året hölls konferensen i sin helhet på engelska och utländska gäster utgjorde merparten av föredragshållarna. Konferensen är tvärvetenskaplig med ett tydligt syfte att utväxla kunskap mellan forskning och praktik. Målet är att vi ska lära av varandra, öka förståelsen för varandras yrkesdiscipliner och stärka gemenskapen bland oss som på olika sätt arbetar med kustrelaterade frågor i Sverige och Norden. Konferensens internationella upplägg skapar även en plattform för nätverkande med utomnordiska kollegor, som glädjande återfanns bland de totalt cirka 60 konferensdeltagarna.

Konferensen började efter lunch den första dagen med föredrag uppdelade i två sessioner, *'Flood risk management'* och *'New coastal surveying techniques'*. Under det första passet gav undertecknad tillsammans med **Grit Martinez** från Ecologic Institute i Berlin en gemensam presentation om Backafloren som drabbade Södra Östersjön år 1872. Jag belyste hur observationer av historiska stormar kan användas som ett komplement till statistiska analyser baserade på mätdata serier och Grit beskrev hur kulturella skillnader längs den tyska Östersjökusten påverkar synen på kustskydd som respons på

Pål-Axel Olsson från Lunds universitet talade om biodiversitet i kustzonen.

Jacqueline Heerema från Stellietgroep i Nederländerna berättade om hur konsten kan användas som ett verktyg inom kustförvaltningen.

1872-stormen än idag. Därefter höll **Ian Hodge** en informativ presentation om engelska naturskyddsverkets arbete med kustskydd. England står inför enorma utmaningar avseende översvämning och erosion, med 5.2 miljarder fastigheter inom översvämningsbenägna områden. De senaste åren har deras beredskap testats skarpt vid flera stormar och översvämnings- och erosionsrisken väntas öka med klimatförändringarna. I dagsläget investeras c:a £750 miljoner per år i åtgärder för att minska erosions- och översvämningsrisk och denna siffra väntas öka till c:a £900 miljoner per år fram till 2065. Det var imponerande att höra om organisationens beredskap och det finns många goda exempel att lära av.

Under tekniksessionen gav **Therese Harvey** från Århus universitet (DK) ett föredrag om möjligheterna med satellitdata inom kustforskning- och övervakning, i allmänhet och med särskilt fokus på observationer av vattnets färg. **Al Rumson** från Cranfields universitet (UK) pratade om möjligheterna med att använda 'big data' inom kustforskningen och **Aart Kroon** från Köpenhamns universitet (DK) pratade om möjligheterna med grön Lidar för att mäta batymetri i kustnära områden. En teknik som idag är för dyr för att användas av svenska kustkommuner för återkommande mätningar, men där utvecklingen går snabbt framåt, vilket skulle innebära stora möjligheter för att öka kunskapsunderlaget om lokala kustprocesser.

Den andra dagen inleddes med en session om '*Coastal Vegetation and Biodiversity*' där **Pål-Axel Olsson** från Lunds universitet och **Per-Olav Moksnes** från Göteborgs universitet gav två mycket uppskattade föredrag.

Pål-Axel talade om biodiversitet i kustzonen, hur denna hotas av kustzonsinklämningen och om projektet Sandlife som syftar till att återställa dynamiska sandmiljöer som gynnar hotade arter. Per-Olav gav en lärorik presentation om ålgräs, ekosystemtjänster som de bidrar med och hur svensk kustförvaltning påverkar ålgräsbestånden. Vi var många som häpnade över att ålgräsängar står för 18 % av världshavens inlagring av koldioxid och det är därför beklämmande att 60 % av bestånden längs Sveriges nordvästra kust försvunnit sedan 1980-talet, vilket Per-Olav och hans kollegor forskar kring hur de kan återställas.

Under dagens andra session med temat '*Stakeholder Participation Methodologies*' presenterade **Kristina Blenow** från Sveriges lantbruksuniversitet/Lunds Tekniska Högskola en forskningsstudie, utförd i Höganäs kommun kring människors riskmedvetenhet och värdering av landskapet i relation till stigande havsnivåer, som lett fram till ett demokratiskt landskapsplaneringsverktyg. **Lotte Bontje** från Delfts tekniska universitet (NL) pratade om betydelsen av 'storytelling' i beslutsprocesser och presenterade resultatet av sin doktorsavhandling om berättelsers betydelse för Sandmotor-projektet i Nederländerna med flera tankeväckande resultat. Konferensen avslutades med att **Jacqueline Heerema** från konstnärskollektivet Satellietgroep (NL) gav en mycket inspirerande presentation om hur konsten kan användas för att utforska, förstå och kommunicera förändringar i kustlandskapet.

Caroline Fredriksson

LITTERATUR

RAPPORTER

SNV

Naturvårdsverket har publicerat:

OBS – samtliga rapporter finns även som PDF på
www.naturvardverket.se

Avancerad rening av avloppsvatten för avskiljning av läkemedelsrester och andra oönskade ämnen. Behov, teknik och konsekvenser.

978-91-620-6766-3.

Miljömålen [2017]. Årlig uppföljning av Sveriges miljömål 2017.

978-91-620-6749-6.

Implementering av ekosystemtjänstbegreppet i kommunal verksamhet.

978-91-620-6755-7.

SVU

Svenskt Vatten Utveckling har publicerat:

OBS – rapporterna finns normalt som PDF under
www.svensktvatten.se

Eskebaek, A. Utvärdering av småskalig rening från läkemedelsrester i källsorterad urin.

C_SLU2016-032

Graae, L., J. Magnér, S.-O. Ryding, R. Westergren. Miljönyttan av uppströmsåtgärder för minskad spridning av läkemedel till miljön.

C_IVL2017-B2280

Svenskt Vatten. Jakt pågår. Reningsverk, handeln och konsumenter i samma lag när farliga ämnen spåras.

M144

Schnürer, A., M. del Pilar Castillo, M. Edström, A. Andersson Chan, S. Karlsson, P. Jahre Nielsen. Termisk hydrolysis vid Sundets biogasanläggning.

C_Energiforsk2017-367

Pettersson, T., M. Forss, J. Åström, B.-M. Pott, H. Almqvist. Vidareutveckling av QMRA-verktyget – fas 1.

2017-09

Dahlman Petri, A., J. Bladh, F. Eklund, J. Nyblom, R. Svensén, K. Törneke. Analys av anläggningsavgifter och särtaxa.

2017-01

BÖCKER

Gray, N. Water Science and Technology, Fourth Edition: An Introduction. CRC Press.

9781498753456, April 2017, £39.99

Soderberg, R.W. Aquaculture Technology: Flowing Water and Static Water Fish Culture. CRC Press.

9781498798846, May 2017, £61.60

Cook, H.F. The Protection and Conservation of Water Resources, 2nd Edition. Wiley-Blackwell.

9781119970040, April 2017, €90.00

Brassington, R. Field Hydrogeology, 4th Edition. Wiley-Blackwell.

9781118397367, April 2017, €47.40

Missteat, B., D. Banks, L. Clark. Water Wells and Boreholes, 2nd Edition. Wiley-Blackwell.

9781118951705, March 2017, €78.00

Thomas, D.N. (Editor). Sea Ice, 3rd Edition. Wiley-Blackwell.

9781118778388, March 2017, €180.00

Langford, M., A.F.S. Russell (Editors). The Human Right to Water. Theory, Practice and Prospects. Cambridge University Press.

9780511862601, June 2017, £69.99

Valladares Linares, R., Z. Li, M. Elimelech, G. Amy, H. Vrouwenvelder (Editors). Recent Developments in Forward Osmosis Processes. IWA Publishing.

9781780408118, May 2017, £95.00

van Loosdrecht, M.C.M., P.H. Nielsen, C.M. Lopez-Vazquez, D. Brdjanovic. Experimental Methods in Wastewater Treatment. IWA Publishing.

9781780404745, May 2017, £105.00

Katko, T.S. (Editor). Finnish Water Services: Experiences in Global Perspective. IWA Publishing.

9781780408743, June 2017, £48.00

PRESSRELEASER

Norconsult förhindrar förorening av dricksvatten

Älvängens industriområde, norr om Göteborg, är fullt med föroreningar och ett skred i området kan leda till förödande konsekvenser. Norconsult ansvarar för det förberedande arbetet inför sanering och skredsäkring i området.

Vid provtagningar i grundvatten, jord och sediment på ett 100-tal olika punkter inom industriområdet har det bekräftats att stora delar är kraftigt förorenade. Bland annat har man hittat halter av framförallt tjära, olja och metaller

– Vi har genomfört en rad olika undersökningar och även tittat på om sediment på älvbotten är kontaminerade, men hittade bara några mindre rester av föroreningar där, säger Ulf Johansson.

I början av 1900-talet dumpade man stora mängder industriavfall längs med älvkanten. Föroreningarna beror även på de tidigare verksamheter som legat på området, som till exempel tjärkokerier, tillverkning av plast och isolering samt impregnering av tågvirke.

I mitten av 90-talet genomfördes en geoteknisk undersökning av området som visade på att området är mycket instabilt och risken för skred är stor. Risken för spridning av föroreningarna på området ökar kraftigt vid skred, vilket i sin tur hotar dricksvattnet i Göteborg.

– Råvattentäkten för 700 000 personer står på spel, säger Ulf Johansson, ingenjör vid Norconsult.

När Norconsult tagit fram åtgärdsförslag för sanering och skredsäkring, samt rekommenderat ett åtgärdsalternativ ska Naturvårdsverket, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap och tidigare verksamhetsutövare besluta om finansiering av föreslagna åtgärder. Norconsult har sedan i uppdrag att ta fram en tillståndsansökan till Mark- och Miljöödomstolen för planerade arbeten, projektera åtgärderna samt ta fram ett förfrågningsunderlag för upphandling av entreprenör. Innan saneringsarbetet kan påbörjas måste Mark- och Miljöödomstolen besluta om tillstånd. Saneringen förväntas att påbörjas 2020.

2017-03-24

Norconsult AB

Baltic Sea Future – en lyckad jungfruresa

Den 6–7 mars samlades forskare, kommunala tjänstemän, företagare och politiker på Stockholmsmässan för att delta på Baltic Sea Future, en kongress med syfte att lyfta kommunernas viktiga roll i miljöarbetet. Det blev en stor framgång och kongressen fylldes av över 400 besökare och föredragshållare som representerade 15 länder.

HKH Kronprinsessan Victoria invigde tvådagarskongressen och höll ett personligt hållet välkomstal där hon berättade hur angeläget det är för henne att få bidra till ett friskare Östersjön. Bland annat läste hon ett stycke ur en dikt som hennes farfars far, kung Oscar II, skrivit. I den beskrev han hur sjömän kämpade för sitt liv mot Östersjöns mörka vågor, och Victoria drog parallellen till att det i dag är vi människor som är farorna för Östersjön.

En nyligen genomförd undersökning visar att 85 % av dem som deltog på Baltic Sea Future gärna besöker kongressen igen. Majoriteten kommer att ha användning av kunskaperna de fick under de två dagarna i sitt dagliga jobb, och kongressen beskrevs som väl utförd med ett heltäckande program.

– De allra flesta kom för att få inspiration, utöka sina kunskaper och träffa andra med liknande utmaningar. Programmet byggdes upp för att passa både de som redan var involverad i olika förbättringsprojekt men även andra som befann sig i uppstartsfasen. Det fanns mycket tid för nätverkande och chans för besökarna att knyta nya kontakter, säger Carola Skoog som är ansvarig för kongressen.

2017-04-06

Stockholmsmässan

IVL blir samarbetspartner och delägare i Rent Dagvatten

IVL Svenska Miljöinstitutet blir samarbetspartner och delägare i företagsgruppen Rent Dagvatten. Rent Dagvatten utvecklar helhetslösningar och hjälper kommuner, företag, fastighetsägare och andra att uppnå en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

– Dagvatten är ett växande problem men också en

möjlighet i en värld med snabb urbanisering och förändrat klimat. Vi vill gärna utveckla vår verksamhet inom detta område tillsammans med Rent Dagvatten som etablerat sig som en viktig kunskapsplattform för helhetslösningar och utbildning inom dagvattenområdet, säger Mikael Olshammar, ansvarig för dagvattenfrågor på IVL.

Rent Dagvatten startade 2010 som ett projekt med målet att öka fokus på dagvatten och dagvattens innehåll av föroreningar. Idag samverkar företagsgruppen med företag, institutioner och forskning. Sedan några år tillbaka håller man också kurser för att öka kunskapen om hållbar dagvattenhantering hos konsulter och kommunala handläggare.

– Under åren har vi knutit flera samarbetspartner till oss för att komplettera och stärka vårt arbete. IVL:s arbete inom miljö och hållbarhet passar mycket väl ihop med vår strävan att skapa ökat fokus för dagvattenfrågorna hos myndigheter, förvaltningar, fastighetsägare, industrier och allmänhet, säger Erik Bick som är vd och en av initiativtagarna till Rent Dagvatten.

2017-04-10

IVL Svenska Miljöinstitutet AB

Svenska utsläppsregistret – en guldgruva av information

Undrar du vilka föroreningar som industrier i din närhet släpper ut till miljön? Det kan du själv ta reda på genom svenska utsläppsregistret Utsläpp i siffror. Det är dessutom din rättighet.

– Ungefär 1200 företag rapporterar årligen in sina utsläppsdata till Utsläpp i siffror. Det är en guldgruva av information som fler borde känna till och utnyttja, säger Ingrid Mawdsley på IVL Svenska Miljöinstitutet.

Sveriges utsläppsregister samlar information om hur mycket föroreningar och farliga ämnen som släpps ut i din närmiljö och i hela Sverige. Du kan använda denna information som stöd när du vill påverka olika aktörer i frågor som rör miljön, och på så sätt bidra till en minskad förorening av vår miljö.

Det svenska utsläppsregistret är en konsekvens av det så kallade PRTR-protokollet under Århuskonventionen, vars syfte är att allmänheten ska ha fri tillgång till miljöinformation för att kunna delta och påverka miljöfrågor. Utsläpp i siffror finns på Naturvårdsverkets hemsida och för att lyfta fram registret har IVL Svenska Miljöinstitutet, inom ramen för SMED-konsortiet, tagit fram en lättöverskådlig och informativ broschyr.

– För att PRTR-protokollet ska ha största möjliga effekt och gynna allmänheten måste man först känna till

att det finns ett utsläppsregister. Vår förhoppning är att broschyren ska bidra till en bredare spridning av informationen, säger IVL:s Tina Skårman som också är ordförande för PRTR-protokollet.

SMED, Svenska Miljöemissionsdata, är ett konsortium som består av IVL Svenska Miljöinstitutet, SCB, SMHI och SLU, som arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten.

2017-04-13

IVL Svenska Miljöinstitutet

Välkomna till vattendagarna 2017!

Hållbara vatten – Hur skapar vi en blågrön infrastruktur med bevarad biologisk mångfald?

Den 14–16 november är det dags igen för 2017 års vattendagar. I år arrangerar Svenska Föreningen för Limnologi tillsammans med Länsstyrelsen i Halland och Hushållningssällskapet i Halland årets Vattendagar i Halmstad.

Boka datum i din kalender redan nu och sprid gärna denna inbjudan vidare till kollegor och olika vattenintressenter.

Datum: 14–16 november 2017

Plats: Halmstad Teater, Halmstad

Anmälan: Öppnar i augusti/september

Mer info: www.limnologerna.org

Varmt välkomna och hoppas vi ses i Halmstad!

2017-04-20

Limnologerna

Smart vattenteknik gör skillnad i Ghana

Ghana Water har investerat i 40 000 danska, smarta mätare med målet att kunna minska landets försörjningsutmaningar. Det är inte bara Ghana som står inför stora utmaningar när det gäller vattenbrist och vattenförluster, utan hela den afrikanska kontinenten. Utmaningar som smart mätning kan hjälpa till att lösa.

Smart vattenmätning ger bolagen stora mängder data och nödvändig kunskap för att hålla sig informerade om hur det ser ut i distributionsnätet. För Ghana kommer denna teknikinvesering att föra med sig många fördelar för kunderna. Investeringen kommer även att ha en positiv inverkan när det gäller att bevara landets vattenresurser i allmänhet. För tillfället utgör vattenförlusterna över hälften av Ghanas totala vattenförbrukning. Detta är en följd av att flera av konsumenterna inte har instal-

lerade vattenmätare, samt okända läckor i rören mellan konsumenterna och bolaget som resulterar i vattenförluster.

Detta är det första och största projektet i sitt slag som någonsin genomförts i Ghana och förväntningarna på den nya mätningsslösningen är minst lika stora. »Vattenförlusterna utgör 50 % av vår vattenförbrukning. Detta är siffror som vi skulle vilja sänka med 5 % om året, tills vi är nere på 20–25 %. Vi tror att detta är möjligt genom smart mätning,» säger Michael Botse-Baidoo, chefsansvarig för projektplanering och utveckling vid Ghana Water.

De smarta mätaarna kommer inte bara att ge bolagen möjlighet att noggrant mäta kundernas vattenförbrukning utan även att upptäcka och lokalisera läckor i rören. Mätarna som stödjer fjärravläsning kommer att göra avläsningsprocessen mer bekväm både för konsumenterna och bolagen då den ersätter den manuella avläsningen av mätaarna. Vid sidan av ökad driftseffektivitet, kan bolagen dra nytta av flera nya möjligheter i och med de data som går att samla in från de fjärravlästa mätaarna.

»Denna investering hjälper oss på flera olika sätt att höja ribban för vattenmätning i Ghana. Vi ser flera möjligheter för effektivare drift när vi nu kan samla in mer noggranna data och en bättre insikt i vårt nätverk, vilket även kommer att öka våra intäkter. De smarta mätaarna kommer att visa sig vara en bra långsiktig investering tack vare mätaarnas robusthet, noggrannhet och hållbarhet,» säger Frederick Christian Lokko, VD vid Ghana Water.

De smarta mätaarna kommer att levereras av det danska företaget Kamstrup. Investeringen från Ghana Water representerar Kamstrups första avtal gällande vattenmätare i Västafrika och företaget ser i allmänhet stor potential för smart vattenmätning i Afrika.

»Vi förväntar oss att marknaden kommer att växa snabbt de kommande 3 till 5 åren och vi följer utvecklingen i Afrika noggrant,» säger Per Trøjbo, Senior Vice President vid Kamstrup. »Med det lovande projektet i Ghana, ser vi detta som en början på ett afrikanskt äventyr.»

Förutom avtalet med Ghana Water, har Kamstrup redan etablerat samarbeten med andra partners och kunder inom Ghanas energiindustri och har hittills levererat fler än 100 000 elmätare till bland annat Electricity Company of Ghana.

2017-04-26

kamstrup

Ny rapport listar förebyggande åtgärder för att minska spridningen av läkemedel till vattenmiljön

IVL Svenska Miljöinstitutet har i samarbete med Svenskt Vatten Utveckling tagit fram rapporten »Miljönyttan av uppströmsåtgärder för minskad spridning av läkemedel till miljön». Rapporten visar på en rad förebyggande åtgärder så att mindre mängd läkemedel spolats ut i avloppet. Att receptbelägga läkemedel som är miljöfarliga är ett förslag.

Förutom punktutsläpp från läkemedelsproduktionen och sjukhus står den dagliga användningen av mediciner bland befolkningen för den största spridningen av läkemedelsrester till miljön. Läkemedel är ofta svårnedbrytbara, de passerar igenom dagens avloppsreningsverk och hamnar i vattenmiljön där de kan påverka fiskar och vattenlevande djur redan vid mycket låga halter.

– Reningsverken är det sista skyddssteget mellan tätorten och våra vattendrag, men för att vi ska kunna nå ett hållbart samhälle kan de aldrig vara det enda steget. Det behövs en palett med åtgärder för att minska utsläppen av läkemedel till vår miljö från enskilda hushåll på landsbygden, från jordbrukets djurhållning och från tätorterna, säger Anna Linusson, vd på Svenskt Vatten.

I rapporten listas ett antal förebyggande åtgärder:

- Receptbelägga miljöfarliga läkemedel
- Läkemedelsgenomgångar för patienter som använder många olika läkemedel
- Installera extra rening av utgående avloppsvatten från sjukhus och vårdinrättningar där behandlingsspecifika läkemedel hanteras
- Hälsa på recept
- Använda offentlig upphandling för att förhindra överanvändning och styra bort från mer miljöfarliga läkemedel

– Vissa av åtgärderna, som att receptbelägga vissa miljöfarliga läkemedel och installera separat rening från sjukhus, skulle ha en nästan omedelbar effekt på utsläppen, medan till exempel att förskriva hälsa på recept är mer förebyggande och det är svårare att uppskatta vilken effekt de skulle ha på sikt. Men alla åtgärder som i någon form begränsar överanvändningen av läkemedel ger i slutändan även en miljönytta, säger Jörgen Magnér, forskare på IVL Svenska Miljöinstitutet.

2017-04-27

IVL Svenska Miljöinstitutet

Protan lanserar ny taklösning för att förebygga översvämningar

Det finns en trend av ökad nederbörd i Sverige och när skyfallen kommer i stadsbebyggelse med mycket gator och asfalt har vattnet ingenstans att ta vägen. Så många som 49 procent av ägare, förvaltare och utvecklare inom bygg har blivit utsatta för översvämningsskador de senaste tre åren, enligt en undersökning som Protan har gjort tillsammans med Byggfakta. Idag lanserar Protan det nya blågröna taket BlueProof, en vattenfördröjande lösning som kan inkorporeras på såväl befintliga som nya tak.

Dagvattenledningar och avloppsnät måste vara väl dimensionerade och enligt undersökningen finns en uppfattning av att avloppsnätet inte ensamt klarar att hantera allt dagvatten. Bara 17 procent tycker att avloppsnätet är väl dimensionerat för dagens väder.

– Traditionellt sett har dagvatten hanterats i rörledningar, men man kommer alltid till en punkt när dessa går fulla. Och var tar vattnet vägen då? Man måste börja planera mer vad som ska hända på mark- eller takytan innan det kommer ner i ledningssystemet. Man måste tänka på att minska mängden hårdgjorda ytor och öka mjuka som kan ta hand om regnet, säger Mathias von Scherling, utredningsingenjör på Stockholm Vatten och Avlopp.

För att hitta en långsiktig lösning på dagvattenproblematiken behöver det arbetas på flera fronter. En del av lösningen är att på ett bättre sätt utnyttja takytorna, framförallt i storstadsmiljöer. Detta är något som undersökningsresultaten bekräftar, endast 11 procent av fastighetsägare, utvecklare och förvaltare utnyttjar idag sin existerande takyta. Dessutom uppger endast 1 av 3 att de har en strategi för hur de under 2017 ska arbeta med klimatanpassning i sin verksamhet.

BlueProof – vattenfördröjningssystem för tak

BlueProof är framtaget för att gradvis dränera vatten från tak. Istället för att vattnet som på ett vanligt tak dräneras bort omedelbart, hålls det tillfälligt för att gradvis tömmas ut i avloppssystemet. Detta reducerar belastningen av avloppssystemet avsevärt och minskar risken för översvämning och översvämningsskador.

– Att för en stadsmiljö hantera ett regn på 100 mm över flera dagar, är en sak. Men när samma mängd faller under 24 timmar, som i Malmö 2014, ställer det mycket högre krav på infrastrukturen. Det handlar om att kombinera olika lösningar då avloppsnätet idag inte ensamt kan klara av extrema skyfall. BlueProof kan här spela en viktig roll i att verka proaktivt och förebygga översvämningsskador, säger Jens Holmlund, VD på Protan Sverige.

Protan lanserar BlueProof i Sverige idag i samband med Byggforum och taket går att beställa redan idag. För mer info, besök www.protan.se/blueproof eller kontakta oss direkt.

Andra siffror ur undersökningen

- 51 procent av ägare, förvaltare och utvecklare menar att den bästa åtgärden för att reducera översvämningar är investeringar i förebyggande syfte.
- 40 procent anser att översvämningar på byggnader som sker till följd av kraftiga regnoväder har ökat.
- 58 procent av de svarande anser att det är ägaren av byggnaden som ansvarar för att förebygga översvämningsskador. 22 procent tycker att ansvaret ligger på kommunen.

Om undersökningen

Undersökningen är genomförd under veckorna 10 och 11 2017 via Byggfakta. Respondenterna utgörs av 185 personer från olika delar av byggbranschen samt kommuner.

Mer information

För mer information besök www.protan.se/blueproof
2017-05-09

Protan

Tidigare minister tar över som ordförande för WaterAid Sverige

Tobias Krantz blir ny ordförande för WaterAid Sverige

Den tidigare högskole- och forskningsministern Tobias Krantz tar över som ordförande för WaterAid Sverige. Han ersätter Christina Jutterström som har haft uppdraget sedan 2014.

Tobias Krantz om uppdraget som ordförande för WaterAid Sverige

– Jag har hela mitt vuxna liv arbetat med forskning, innovation och politik. Mitt engagemang inom dessa områden har alltid drivits av viljan att förbättra och utveckla. Nu kommer jag till en organisation som jobbar med att förbättra tillgången till rent vatten och därmed utveckla samhällen och länder. Utan rent vatten kan inte barn gå i skolan, människor ta sig ur fattigdom eller företag blomstra. Det är en av vår tids viktigaste frågor, säger Tobias Krantz.

Om Tobias Krantz

Tobias Krantz kommer från Jönköping och arbetar sedan 2011 som chef för utbildning, forskning och inno-

vation vid Svenskt Näringsliv. 2009 – 2010 var Tobias högskole- och forskningsminister, och mellan åren 2002 till 2009 riksdagsledamot för Folkpartiet (numera Liberalerna). Tobias har också doktorerat i statskunskap vid Uppsala universitet.

WaterAid Sveriges generalsekreterare Cecilia Chatterjee-Martinsen om Tobias Krantz som ordförande

– Med sin erfarenhet från politiken, näringslivet och forskarvärlden har Tobias den breda erfarenhet som behövs för att kunna leda WaterAid Sverige. För att vi ska kunna nå alla människor överallt med rent vatten krävs samarbeten mellan organisationer, forskning, politiker och näringsliv, och i Tobias sammanfaller allt detta i en person, säger Cecilia Chatterjee-Martinsen.

Avgående ordföranden Christina Jutterström om uppdraget

– Det är alltid lite vemodigt att lämna ett uppdrag som man brinner för. Att få bidra till att allt fler får rent vatten är ju basen för all utveckling. Men det känns tryggt att lämna över ordförandeklubban till en så kompetent person som Tobias. Jag är övertygad om att han kommer bidra med viktig kunskap till WaterAid både i Sverige och internationellt, säger Christina Jutterström.

Om WaterAid Sveriges styrelse

WaterAid Sverige leds av en styrelse som arbetar ideellt. Styrelsens ordförande representerar också WaterAid Sverige i federationen WaterAid international som samordnar WaterAids globala arbete. I WaterAid Sveriges styrelse sitter förutom den nya ordföranden Tobias Krantz också Ulla Grönlund, Torgny Holmgren, Christina Knight, Mikael Medelberg, Lars-Erik Liljelund, Johan Kuylenstierna, Lisa Sennerby Forsse och Pär Larshans.

Hallå där Tobias Krantz, ny ordförande för WaterAid

Du ersätter Christina Jutterström som ordförande för WaterAid Sverige, ett uppdrag som även Jan Eliasson och Peter Örn har haft. Stora skor att fylla?

Det är ett mycket hedersamt och viktigt uppdrag som jag har anförtröts, och namnen på de som har haft posten före mig förpliktigar. Jag ska göra mitt yttersta för att leva upp till det förtroende som styrelsen har visat mig.

Du har stor erfarenhet från politiken, forskarvärlden och näringslivet, men vad vet du egentligen om vatten?

Vatten är både bildligt och bokstavligen ursprunget till allt liv och därför är tillgång till rent vatten en av de viktigaste globala frågorna just nu. Det sker varje dag och varje år framsteg men mer behöver göras om alla människor överallt ska få tillgång till rent vatten. Där gör WaterAid en mycket viktig insats.

Hur ofta reflekterar du över hur viktigt det är att ha en toalett?

Alltför sällan. Många av oss i Sverige tar sanitet och fungerande avloppssystem för givet. Men historiskt har det inte varit en självklarhet ens i Sverige. När sanitet och fungerande avloppssystem finns på plats leder det till stora förbättringar i människors levnadsförhållanden.

Vad ser du mest fram emot med att bli ordförande för WaterAid?

WaterAid Sverige befinner sig just nu i en expansiv fas när det gäller både verksamhet och organisation. Jag ser fram emot att få vara med och ta organisationen till nästa nivå. Vi kommer att jobba strategiskt och långsiktigt för att bidra till att alla människor får tillgång till rent vatten och toaletter.

Vilka kunskaper och erfarenheter tror du kommer bli viktigast för dig som ordförande för WaterAid?

Jag har erfarenhet av ledarskap från en rad olika samhällsfärer – politik, akademi och näringsliv. Men viktigast av allt är den energi och det engagemang jag känner. Jag är ordentligt taggad för detta uppdrag. Det ska bli väldigt spännande och inspirerande.

2017-05-11

WaterAid

Jan Eliasson fortsätter sitt engagemang för rent vatten och sanitet – blir ambassadör för WaterAid

FN:s tidigare vice generalsekreterare Jan Eliasson blir ambassadör för organisationen WaterAid. I sin roll som ambassadör kommer Jan Eliasson att stötta organisationens arbete för en värld där alla människor överallt har tillgång till rent vatten, sanitet och hygien.

Jan Eliasson var mellan åren 2009–2012 ordförande för WaterAid Sverige.

Jan Eliasson om varför han på nytt engagerar sig för rent vatten och organisationen WaterAid:

– Att leva utan rent vatten och sanitet är farligt, både för enskilda individer och för hela samhällen. Framförallt tänker jag på alla de barn som växer upp utan rent vatten. Det är barnen som drabbas värst. Varje dag dör nästan 900 barn av brist på rent vatten och sanitet. Det är en tyst katastrof som drabbar världen varje dag, säger Jan Eliasson.

– WaterAid är en världsledande organisation i arbetet för att alla människor ska få tillgång till rent vatten och sanitet. Därför känner jag starkt för WaterAid och för att lyfta denna fråga, både i Sverige och internationellt, säger Jan Eliasson.

Cecilia Chatterjee-Martinsen, generalsekreterare för

WaterAid Sverige, om att Jan Eliasson blir WaterAids ambassadör:

– Rent vatten är avgörande för så många områden. Det är avgörande för att minska fattigdomen, öka jämställdheten, reducera barnadödligheten och förbättra hälsan. Men trots att vattenfrågan är så central för all utveckling är den ofta underfinansierad inom länder och av globala givare. Jan Eliasson är en oerhörd tillgång i arbetet för att fler människor ska få rent vatten och därför är vi glada över att han vill fortsätta engagera sig för att driva frågan, nu som WaterAids ambassadör, säger Cecilia Chatterjee-Martinsen.

Om uppdraget som WaterAids ambassadör

Som ambassadör för WaterAid kommer Jan Eliasson att verka för att inspirera människor, företag, institutioner och organisationer att engagera sig för att alla ska få tillgång till rent vatten, sanitet och hygien.

2017-05-18

WaterAid

Fiskar påverkas av antidepressiv medicin i vattnet

Hundratusentals svenskar tar läkemedel mot depression – men preparaten går ofta rakt genom kroppen och via avloppssystem och reningsverk ut i sjöar och andra vattendrag. I sin doktorsavhandling »Selective Serotonin Re-uptake Inhibitors in the Environment – Effects of Citalopram on Fish Behaviour» ser Martin Kellner tydliga beteendeförändringar hos fisk som lever i vatten med spår av antidepressiv medicin.

Stora mängder av antidepressiva preparat hamnar, via avloppssystem och reningsverk, i olika vattendrag. Martin Kellner, forskare på institutionen för naturvetenskap, miljö och teknik på Södertörns högskola, har i sin doktorsavhandling studerat hur detta påverkar fiskar.

– Avhandlingen undersöker beteendeeffekter av antidepressiva läkemedel på fisk – jag har riktat in mig på att titta på en grupp av antidepressiva som heter selektiva serotoninåterupptagshämmare, SSRI, berättar Martin Kellner.

Tillsammans med andra forskare på Södertörns högskola har Martin Kellner gjort olika försök på framförallt storspigg, en fiskart som är vanlig på norra halvklotet och som lever i såväl sötvatten som salt- och bräckt vatten, inte minst i Östersjön. Försöken gjordes också på zebrafisk. I flera studier fick infångad storspigg och zebrafisk vara i akvarier med låga halter av det antidepressiva läkemedlet citalopram under ett antal veckor.

Storspigg och zebrafisk som levit i akvarium där det

fanns låga halter av citalopram blev mindre stresskänsliga – ute i naturen kan det leda till ett mer riskfyllt beteende och ökad fara för att bli uppäten av rovfiskar. Fiskarna fick också kraftigt minskad matlust, något som kan leda till sämre förmåga att klara av svältperioder och dalande fortplantningsförmåga.

– Generellt har vi använt sådana exponeringsnivåer av antidepressiv medicin som man skulle kunna hitta utanför ett reningsverk, och uppåt. Samtidigt har vi i just de här försöken bara tittat på ett preparat, i verkligheten finns det ofta en cocktail av många olika läkemedel och andra substanser som påverkar på olika sätt. Det är svårt att säga hur fisk i naturlig miljö påverkas av detta, det är specifikt från vattendrag till vattendrag, säger Martin Kellner.

Martin Kellner och hans kollegor exponerade också fiskembryon för citalopram.

– När de sedan var vuxna var de oroligare, aggressivare och gjorde fler utfall mot mat jämfört med fiskarna i den kontrollgrupp vi hade. Sådana här försök på embryon har inte gjorts på fisk förr, säger Martin Kellner.

2017-05-23

Södertörns högskola

H&M Foundation och WaterAid inleder nytt samarbete som kommer nå 150 000 människor med rent vatten och toaletter

H&M Foundation och WaterAid inleder ett nytt treårigt globalt program för att förse några av världens fattigaste samhällen med rent vatten, toaletter och hygien. Totalt donerar H&M Foundation 60 miljoner kronor till WaterAids arbete.

WaterAid och H&M Foundation har samarbetat sedan 2013, ett samarbete som hittills har lett till att över 250 000 skolelever fått tillgång till rent vatten och toaletter. Samarbetet har även bidragit till att vatten och sanitet hamnat högre upp på den politiska dagordningen både i länderna där vi arbetat samt globalt.

I det nya programmet, som sträcker sig till 2020, donerar H&M Foundation ytterligare 60 miljoner kronor. Målet med programmet är att öka tillgången till rent vatten och toaletter i samhällen, hem, skolor och sjukvårdsinrättningar, vilket kommer leda till bättre hälsa och levnadsvillkor.

Inom ramen för samarbetet kommer WaterAid att arbeta i fyra länder; Etiopien, Kambodja, Pakistan och Uganda, men även bidra till utveckling över hela världen genom påverkansarbete.

Cecilia Chatterjee-Martinsen, generalsekreterare för

WaterAid Sverige, kommenterar partnerskapet med H&M Foundation:

– Varje dag dör 900 barn i diarré sjukdomar orsakade av smutsigt vatten och dålig sanitet. Genom något så grundläggande som förbättrad tillgång till rent vatten och toaletter hade många av dessa dödsfall kunnat undvikas. Tack vare stödet från H&M Foundation kommer vi kunna förändra hundratusentals människors liv i några av världens fattigaste samhällen. Det här programmet visar också hur en välriktad insats bidrar till något mycket större – uppfyllelsen av de globala utvecklingsmålen och WaterAids vision där alla, överallt, har tillgång till rent vatten, toaletter och bättre hygien, säger Cecilia Chatterjee-Martinsen.

Diana Amini, Global Manager, H&M Foundation om samarbetet med WaterAid:

– Bristen på vatten, sanitet och hygien är ett enormt problem för hela världen och har hög prioritet för H&M Foundation. Men det är inget som en enskild organisation eller ett enskilt företag kan lösa på egen hand utan det kräver samarbete – mellan politiker, organisationer, samhällen och företag. Genom vårt samarbete med WaterAid bidrar vi till att göra skillnad för människor och samhällen, men också till att driva förändring på global nivå, säger Diana Amini.

Statistik

- 663 miljoner människor, 1 av 10, har inte tillgång till rent vatten.
- Nästan en tredjedel av världens befolkning, 2,4 miljarder människor har inte tillgång till ordentlig sanitet.
- Runt 315 000 barn under fem år dör varje år av diarré sjukdomar orsakade av smutsigt vatten och dålig sanitet. Det är nästan 900 barn per dag, 36 barn i timman, mer än ett barn varannan minut.
- Sjukdomar orsakade av smutsigt vatten dödar varje år fler människor än alla former av våld, inklusive krig. 43 % av dessa sjukdomsorsakade dödsfall är barn under fem år.
- Globalt saknar 31 procent av alla skolor rent vatten, och 34 procent saknar toaletter.
- Fler än 1 av 3 sjukhus i utvecklingsländer saknar rent vatten och tvål för handtvätt.
- Varje krona som investeras i rent vatten och sanitet ger i snitt en avkastning på minst fyra kronor i ökad produktivitet.
- Om alla människor överallt hade tillgång till rent vatten skulle antalet dödsfall i diarré sjukdomar minska med 34 procent.
- För 200 kronor kan vi förse en människa med tillgång till rent vatten.

2017-05-23

WaterAid

Hur hittar man en bakterie i 55 mil ledningar?

Den 10 april kunde VA SYD äntligen häva den månadslånga kokningsrekommendationen för delar av Lund. Drygt två veckor senare släppte även Region Skåne den kokningsrekommendation som kvarstått för sjukhusområdet.

– Det har varit en tuff tid med stora påfrestningar för lundaborna. Det känns därför bra att vi nu har hittat orsaken till problemet och hur detta kunde hända, säger Karin Fernström, avdelningschef Ledningsnät på VA SYD.

Var kom bakterierna ifrån?

Problemet har uppstått i samband med ett ledningsarbete i december 2016. VA SYD hittade en stärkelseprodukt i form av en vit fast massa, som senare visade sig vara vetemjöl, i det aktuella röret.

I vissa fall används potatismjöl för att absorbera vatten i samband med svetsning av ledningar. Mängden potatismjöl beror på hur stor tillrinningen är. Efter utförd svetsning spolas potatismjölet ut i närliggande brandpost inom det avstängda ledningsområdet. I arbetet med den aktuella ledningen har vetemjöl använts istället för potatismjöl. I det här fallet har mjölet inte spolats ut ordentligt, utan istället fastnat som en klump i röret. Massan är borttagen men partiklar hade fastnat längs med röret under en sträcka på några 100 meter och fortsatte orsaka problem.

VA SYD har, som en försiktighetsåtgärd, beslutat att potatismjöl eller andra organiska material fortsatt inte får användas i samband med arbeten på dricksvattenledningar. Kravet tillämpas på såväl VA SYDs egen personal som externa entreprenörer.

Varför upptäcktes inte bakterier förrän i mars?

Det tog några månader innan bakterierna vuxit till sig och påverkade vattnet. Denna utveckling tog längre tid eftersom det var vinter och förhållandevis låga temperaturer. Det fanns alltså inte bakterier i vattnet förrän i mars.

Vad händer nu?

Ledningen är åter tagen i drift. VA SYD fortsätter med utökad provtagning ytterligare en tid som en försiktighetsåtgärd. VA SYD har anlitat en extern part för att utvärdera händelsen.

Kan det hända igen?

Det går aldrig att hundraprocentigt garantera sig mot att oönskade händelser inträffar, men det är väldigt ovanligt att sådant här inträffar.

– Som tur är är det här en ovanlig händelse, säger Karin Fernström, avdelningschef Ledningsnät på VA SYD. Vi har sett över alla rutiner för att ytterligare minimera risken för att något liknande kan hända igen.

Faktaruta

VA SYD har ända sedan första provsvaret visade på bakterier i dricksvattnet gjort ett omfattande arbete med att försöka hitta källan. Det har gjorts strategisk provtagning, spolning för att ändra flödet och genomgång av genomförda ledningsarbeten. Den 25 mars fick VA SYD provsvar som tydligt indikerade att källan var på Tornavägen. Där har VA SYD sedan gjort följande åtgärder:

- Stänga av ledningen och spola rent övrigt nät
- Luft-vattenspolade ledningen
- Försöka filma ledningen
- Ytterligare rengöra ledningen med metoden piggnings (kräver att gatan grävs upp) och då samtidigt på nytt försöka – och lyckas – filma ledningen
- Byta ut en specifik del av ledningen baserat på filmens resultat
- Genomföra en annan form av piggnings på en längre sträcka av den aktuella ledningen

Bakgrund

Vattenprover, tagna inom ramen för VA SYDs löpande provtagningsprogram, visade den 9 mars på koliforma bakterier i Lunds kommun. Kokrekommendation gick

ut från VA SYD på grund av otjänligt dricksvatten. Redan på eftermiddagen den 9 mars kunde delar av kokrekommendationen dras tillbaka för halva Lund och flertalet berörda orter utanför Lund. Efter fortsatt arbete med att spåra källan och spola ledningarna, så kunde VA SYD den 12 mars avgränsa problemet till en mindre del av Lund. Den 21 mars hävdes kokningsrekommendationen för alla boende i Lund, men kvarstod för sjukhusområdet. Den 24 mars återinfördes kokningsrekommendationen i berörda områden. VA SYD och Region Skåne fortsatte sitt samarbete för att lösa problemen. Fredagen den 31 mars luft-vatten-spolade VA SYD en ledning på Tornavägen i Lund. Den 3 april kunde VA SYD häva kokningsrekommendationen för ytterligare 3 000 lundabor, och den 10 april för resten av Lund. Den 28 april hävde Region Skåne kokningsrekommendationen för hela sjukhusområdet i Lund.

Ordförklaring

Piggnings – en metod där en bit skumgummiplugg dras genom ledningen varpå en laddning med klorvatten fylls på och slutligen dras ytterligare en skumgummiplugg genom ledningen. Piggen rengör ledningen och klorvattnet tar död på bakterier i ledningen.

2017-05-30

VA-Syd